

EMBER AZ EMBERTELENSÉGBEN*

TODOR MANOJLOVIĆ

„Ember az embertelenségben”

Ady Endre

Valami összeroppant a világban,
Valami énbennem is összeroppant,
Valami hatalmas —
S én állok ebben a döbbenetben,
Mint akibe villám sújtott,
S valahogy — magam sem tudom, hogyan —
Mégis élek:
Ember az embertelenségben.

Ady Endre, halhatatlan nagy társ
(Ó, most, amikor már én is átéltem
Mindent, amit te is, úgy hiszem,
Nevezhetlek már így) — nagy társam
Az ayzó kínban és a dacban,
Te hajdan abban a pokolban is
Bele tudtál tépni a legfeszesebb húrba.

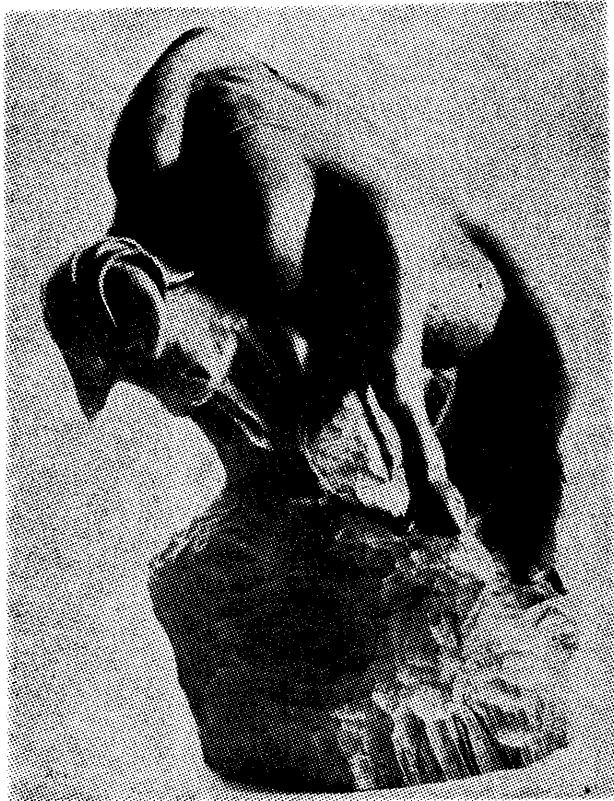
* Todor Manojlović zrenjanini lakásának padlásán találta néhány esztendővel ezelőtt Svetislav Vrška újságíró azokat a kéziratokat, amelyekből több ízben is közölt részleteket az újvidéki *Letopis Matice srpske* című folyóirat: 1985 májusában a *Roman Čedomilja Vesića* (Čedomilj Vesić regénye) című prózát, 1986 májusában háborús, antifasiszta verseinek egy csokrát, míg 1986 decemberében tette közzé a *Letopis* szerkesztője a *Čovek usred nečovečnosti* című versét, amelyet most közlünk. A szerkesztőségi tájékoztató szerint a kéziratok közt volt az 1935-ben írott, s akkor a belgrádi Nemzeti Színházban játszott drámájának, az *Optinjeni kraljnak* (A megbabonázott király) a kézírata is.

És siratóéneked szilaj lángja
Végítéletserűen szökkent fel
(Ó, jaji!) a bezárult, érzéketlen égig.

Ma, ebben az újféle s még iszonytatóbb pokolban
Állok döbbenten magam is
(Mint mások is annyian,
Épp ilyen magányosak
S tehetetlenek, akárcsak én)
És nem keres meg a vers,
És nem tudok bosszút állni sem.
Elsirattam Párizst
Meg a francia Nap elhomályosulását
(A mi Napunkét — nemde? —
Épphogy a miénkét!),
Elsirattam az agyonbombázott Belgrádot
Azon az iszonyú áprilisi napon,
A lángokban és romokban álló Belgrádot,
A leigázott Belgrádot annak az eszelős
Vérengzőnek a bilincseiben,
Aki a horogkereszt pokolbéli jelét
Hordta vadállati homlokán
És szörnyeteg szívében —
Elsirattam mindent:
A kragujevaci diákok pusztulását,
A sok akasztott embert
Valamikor boldog falvaink
Zöldellő háztájai hosszán,
S pusztítását ennek a népnek,
S minden más eltaposott népét,
A megcsönkített holttesteket,
Ahogy úsztak folyóinknak a hátán,
S a lágerokat is, a halál kamionjait,
Meg a krematóriumokat —
De csak fojtottan, magamban,
Vagy néha azokban a kusza,
Hangtalan és színtelen jegyzetekben,
Amiket csak úgy papírra vettem,
S amiket nem tudtam átgondolt verssé,
Világos képekké átváltani.

Itt állok ebben a döbbenetben, dermedten —
Ember az embertelenségben,
Lantos, akinek hangszerén elpattantak a húrok,
Festő, kinek palettája
S összes ecsetje elégett.

FEHÉR Ferenc fordítása

Bivaly, 1956